

ПРОБЛЕМИ КОНТРАБАНДИ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ

Проблема боротьби з контрабандою завжди була та є одним з важливих напрямів митної політики держави. Основними причинами контрабанди є: нестабільність економічної та політичної ситуації, низький рівень податкового та митного контролю, невідповідність рівня податкових та митних ставок.

Контрабанда — це незаконне переміщення через митний кордон України, поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю валютних цінностей у великих розмірах, історичних та культурних цінностей, наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних або вибухових речовин, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), вибухових пристроїв, військового озброєння та майна, матеріалів та обладнання до зброї масового знищення (ураження), а також контрабанда стратегічно важливих сировинних товарів (матеріалів), щодо яких встановлено відповідні правила вивезення за межі України, та ті самі дії, вчинені організованою групою [1].

Основним видом контрабандних товарів залишаються тютюнові вироби (25% випадків затримань). Україна вже другий рік поспіль продовжує займати першу позицію в рейтингу країн, з яких найбільше ввозять контрабандних сигарет до країн Європейського Союзу, що в умовах виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС викликає занепокоєння з боку Брюсселя. 4,8 млрд. контрабандних сигарет поставляється саме з України, що становить майже 11% всього обсягу контрабанди в країні ЄС і понад 1 млрд. євро бюджетних втрат ЄС за 2017 рік. У 2017 році виявлено 8,3 млн. пачок контрабандних сигарет, що на 43% більше, ніж в 2016 році. Слід зазначити, що при підвищенні акцизів на сигарети в Україні дещо зросли ціни на тютюнові вироби, що позитивно вплинуло на зниження потоків контрабанди в Європу в зв'язку зі зниженням цінних розривів [2].

До основних чинників, що призводять до поширення контрабанди тютюнових виробів, належать [3]:

- недостатнє співробітництво правоохоронних та контролюючих органів України з відповідними органами суміжних з Україною держав щодо обміну інформацією про боротьбу з переміщенням товарів поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю;

- недосконалість нормативно-правового регулювання імпорту товарів та відсутність дієвого контролю за реалізацією імпортованих товарів на внутрішньому ринку;

- недосконале, суперечливе регулювання діяльності щодо боротьби з контрабандою та порушенням митних правил;

- наявність значної різниці між цінами на окремі групи товарів на світовому та внутрішньому ринках;

- безробіття серед мешканців прикордонних районів.

Для боротьби з контрабандою тютюнових виробів доцільно здійснити ряд заходів:

- підвищити ефективність митного і прикордонного контролю;

- налагодити постійний обмін інформацією з Всесвітньою митною організацією, Інтерполом, інформаційною системою Balkan-Info, правоохоронними органами зарубіжних країн;

- удосконалити взаємодію ДФС та інших органів державної влади у боротьбі з контрабандою та порушенням митних правил.

1. *Контрабанда та боротьба з нею митних органів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://readbookz.net/pbooks/book-4/ua/chapter-243/>.*

2. *Україна очолила рейтинг контрабанди сигарет до Євросоюзу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.obozrevatel.com/ukr/economics/kozhna-devyata-ukraina-ocholila-rejting-kontrabandi-sigaret-do-evrosoyuzu.htm>*

3. *Державна митна служба України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/4ae70897739e0/>*

ПРОБЛЕМИ БОРЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ В УКРАЇНІ

Аналіз стану боротьби з контрабандою свідчить про те, що хоча заходи, передбачені Державною програмою протидії контрабанді здебільшого й були виконані, проте не були вирішені основні завдання програми, а саме усунення економічних передумов, які сприяють контрабандній діяльності; підвищення ефективності митного і прикордонного контролю. Сучасна контрабанда в Україні давно вже “переросла” свої ранні, класичні форми і сьогодні має такі ознаки: вона є однією зі складових економічної злочинності і тісно пов'язана з іншими видами злочинності (так для певної частини населення, яка проживає у прикордонних районах, контрабанда набула характеру “промислу”); контрабанда набуває дедалі більш витончених та організованих форм (контрабанду дедалі частіше вчинюють не окремі особи, а організовані злочинні угруповання; координація контрабанди, наприклад, у галузі наркобізнесу, відбувається на транснаціональному

рівні); контрабанда нерозривно пов'язана з корупцією в органах влади і управління, правоохоронних і судових органах, банківських структурах тощо і, насамперед, в органах митної служби; схеми контрабанди є доволі гнучкими, правопорушники постійно коригують механізми і тактику протиправної діяльності відповідно до зміни правил оформлення ввезення на територію України і вивезення з неї товарів; контрабандисти розробляють нові заходи протидії правоохоронним органам у виявленні та документуванні контрабанди.

Однією з головних причин, що найбільш суттєво впливає на загальний рівень контрабанди, є корупція.

Основні чинники, які обумовлюють існування контрабандної діяльності: низький рівень забезпеченості населення, високий рівень безробіття в країні та прикордонних регіонах, де контрабанда для значної частини мешканців перетворилася на основне джерело доходів; недосконалість митного та податкового законодавства; висока прибутковість цього виду злочинного бізнесу; „прозорість” державного кордону з країнами СНД; недостатньо ефективний рівень митного та прикордонного контролю; недосконалість державної системи контролю за походженням і реалізацією продукції та сплатою податків.

Ефективна протидія контрабанді та захист внутрішнього ринку, попередження зловживань службових осіб працівників митних органів можлива при умові вжиття ряду додаткових організаційно-практичних заходів.

Зокрема, для покращання митного та прикордонного контролю доцільно:

1. Включити території прикордонно-контрольованих районів, що розташовані поза пунктами пропуску, але в зоні діяльності митниці, до зони митного контролю з метою підвищення ефективності виявлення вантажів, ввезених на територію України з порушеннями митного законодавства.

2. Поновити практику митного оформлення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі і фізичних осіб, на внутрішніх митницях за місцем їх реєстрації, що дозволить правоохоронним органам оперативніше здійснювати процесуальне документування фактів контрабанди.

3. Запровадити практику проведення митного оформлення з обов'язковим наданням оригіналу експортної вантажної митної декларації (ВМД) країни відправлення вантажу, що сприятиме недопущенню фактів проведення митного оформлення на підставі товаросупровідних документів, які містять неправдиві відомості про вартість, кількість, найменування товару та інші реквізити.

Для покращання взаємодії правоохоронних органів по протидії контрабанді необхідно:

1. Облаштувати всі пункти пропуску через державний кордон України відповідною інформаційною системою Держприкордонслужби України.

2. Запровадити міжвідомчу базу даних правоохоронних органів про осіб, причетних до створення та діяльності фіктивних підприємств.

3. На підставі інформації правоохоронних органів та органів, що здійснюють контроль за провадженням господарської діяльності, запровадити міжвідомчий моніторинг діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють експортно-імпорتنі операції.

4. Запровадження комплексного контролю за реалізацією товарів на внутрішньому ринку держави шляхом створення ефективної системи супроводження руху товарів від кордону до споживача, розроблення механізму застави в повному обсязі товарів, що транзитом перевозяться територією держави, з подальшим її поверненням після підтвердження факту ввезення товару на митну територію України.

5. Поліпшення технічного оснащення пунктів пропуску через державний кордон України засобами об'єктивного контролю (великотоннажними терезами, сканерами, рентгенівськими установками, системами зчитування номерів та відеоспостереження).

6. Забезпечення ефективної взаємодії органів державної влади з метою запобігання незаконному переміщенню товарів та транспортних засобів через митний кордон України, ухиленню від сплати митних платежів, протиправному відшкодуванню ПДВ в результаті фіктивних експортних операцій.

Ефективно вирішити це питання можна лише за умови налагодження правоохоронними органами механізму взаємодії з питань документування злочинної діяльності міжнародних економічних кримінальних формувань на стадіях проведення оперативно-розшукових та процесуальних заходів. Для цього необхідно сформувати з числа практичних працівників міжнародну організацію по боротьбі з економічними злочинами (МОБЕЗ), до функцій якої віднести:

1) приведення правових форм кожної із країн — учасників організації до єдиної, виходячи із потреб боротьби зі зловживаннями в сфері міжнародних фінансово-господарських операцій;

2) створення банку даних для своєчасного отримання інформації по тих чи інших суб'єктах зовнішньоекономічної діяльності чи напрямках діяльності;

3) координацію роботи оперативно-слідчих груп для попереднього документування і розслідування конкретних економічних злочинів міжнародного характеру.

1. *Офіційний портал Державної фіскальної служби України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>*

2. *Митний кодекс України : станом на 7 жовтня 2018 р. № 4495-VI від 13.03.2012 р. / [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>*